ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)
Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)
Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero
Manuel Ares Faraldo
Xosé Ramón Barreiro Fernández
José Antonio Fernández de Rota y Monter
José García Oro
Antonio Meijide Pardo
José Antonio Miguez Rodríguez
Luis Monteagudo García

Colaboradores técnicos:

Nadine Mary Couceiro Vicos
Jesús Antonio Fraga Sánchez
Alberto López Fernández
Carmen López Villasol
Leonor Sánchez Edreira
Mª Isabel Sánchez Edreira
Mª del Pilar Vázquez Ares

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2003 **nº 26**

Dos traballos asinados responden os seus autores; dos demais, a dirección do ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de orixinais:
31 de MARZO

REDACCIÓN E INTERCAMBIO

Excmo. Concello de Betanzos
Arquivo e Biblioteca Municipais
Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946
alfredo.erias@betanzos.dicoruna.es

O INDICE XERAL DO ANUARIO BRIGANTINO (desde 1948 ata hoxe) pode consultarse na páxina web oficial do Concello de Betanzos, **http://www.betanzos.net**

Así mesmo, intégrase nas bases de datos da BIBLIOTECA XERAL da UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA, accesible na páxina: **http://busc.usc.es**

Tamén aparece nas bases de datos RISO e ISOC, esta realizada polo «CENTRO DE INFORMACIÓN Y DOCUMENTACIÓN CIENTÍFICA» (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C e que ofrece información sobre artigos publicados en máis de 1.000 revistas especializadas nos diferentes campos do coñecemento das Humanidades ou Ciencias Sociais (C/ Pinar, 25, 3º, 28006 Madrid, tlf.: 914112220, Fax: 915645069).

Cuberta:
Sobre fondo dunha paisaxe de Espenuca, recórtase o porco bravo da estatua en madeira de San Antón Abade que apareceu este ano 2003 na igrexa de Santiago de Betanzos. Fotos: Alfredo Erias.

Contracuberta:
Escena final de caza do porco bravo da igrexa de San Francisco de Betanzos (s. XIV). Reconstrucción cromática hipotética de Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-680/96
ISSN: 1130-7625
Imprime: LUGAMI -Betanzos-

Ilmo. Sr. Don Manuel Lagares Pérez

Alcalde-Presidente do Excmo. Concello de Betanzos

Xa pasamos o simbólico nº 25 e agora, con este, o 26, miramos lonxe outra vez, con forzas renovadas para que o ANUARIO BRIGANTINO logre chegar ó medio cento e de aí cara adiante, mantendo o seu rumbo firme, como un facho de luz imprescindible para Betanzos e para Galicia. Precisamente, foi o 2003 un ano no que debiamos lembrar a traxectoria do Anuario, e fíxose de dúas maneiras: a través da *III Mostra Bibliográfica de Betanzos*, adicada completamente a esta publicación e presentada polo moi admirado D. José Antonio Miguez, e tamén, na propia presentación do Anuario Brigantino 2002 que correu a cargo do mesmo profesor, a quen de paso se homenaxeou por ser un dos máis ilustres e permanentes colaboradores, membro do Comité Científico e persoa de tanta valía, como escritor e como catedrático durante tantos anos na cidade. Nel dalgún xeito, tamén se homenaxeou a tantos e tantos colaboradores que cos seus traballos deron ó Anuario o alto nivel que ten.

O 2003 mantivo culturalmente a traxectoria de anos anteriores en canto á Semana das Letras Galegas, á consolidación e expansión do CIEC, á Feira Franca Medieval, ás mostras constantes, ás festas cíclicas do ano, etc., pero debo suliñar catro feitos especiais: 1) a conversión de parte da cidade en case permanente plató de cine para a serie «As leis de Celavella»; 2) a concesión aquí do Premio Xerais de Novela e do Premio Merlín de Literatura Infantil; 3) a xenerosidade de D. Marcelino Vázquez Presedo, que posibilitou un Polideportivo e Centro Social en Guiliade, e 4) a xenerosidade, así mesmo, de D. Julio Villuendas Borondo e a súa muller Dª Mercedes Muñiz Cotos, promotores da «Fundación Manuel Villuendas Pena» (pai de D. Julio) tan ligado como impresor («Imprenta Villuendas») ós inicios do Anuario, que promoverá actuacións culturais nos concellos de Betanzos e Bergondo e que este ano xa copatrocina o Anuario Brigantino.

Gracias ás institucións que nos axudan económicamente para esta publicación (Deputación Provincial, Banco Etcheverría, Caixa Galicia e Fundación Manuel Villuendas Pena), ós numerosos colaboradres, a D. Francisco Díaz, Delegado de Cultura, e a tódolos membros do Comité Científico, encabezados polo Director, D. Alfredo Erias.

¡GRACIAS A TODOS!

«El Pasatiempo». Foto: Alfredo Erias.

ÍNDICE

Historia...

*¿Nova cista decorada na Galiza central?, por LOIS LADRA.................................. 11

*Menhires y marcos de Portugal y Galicia, por LUIS MONTEAGUDO GARCIA. 25

*Gravados rupestres na comarca do Baixo Eume, polo GRUPO DE ARQUEO-LOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS... 51

*La diosa de la soberanía en la religión, la mitología y el folklore de los celtas y otros pueblos de la Antigüedad, por M. ALBERRO.. 77

*Consideraciones sobre la casa *castrexa* con banco corrido: simbología y protocolo en el banquete indoeuropeo, por MARÍA JESÚS CARRERA ARÓS y ANDRÉS PENA GRAÑA.. 113

*El monasterio de las Cascas (y VI), por SANTIAGO DAVIÑA SÁINZ................ 133

*A dinámica de reprodución social da casa fidalga galega no século XVIII, por ANTONIO PRESEDO GARAZO.. 189

*Un episodio de la Ilustración: la expulsión de los jesuitas el año 1767 desde el Arsenal de Ferrol, por JUAN J. BURGOA... 215

*Guerra Civil de 1823: intervención del general inglés Wilson en ayuda de la Galicia liberal, por ANTONIO MEIJIDE PARDO... 237

*Las diversiones en La Coruña del primer tercio del s. XIX, por CONSUELO MARIÑO BOBILLO.. 253

*O betanceiro Hotel Comercio: Noticia dun hoteliño en tempos de escaso tránsito, por XESÚS TORRES REGUEIRO.. 273

*Algunos retazos de la lucha antifranquista: Aspectos desconocidos de la guerrilla *del Llano, por* LUIS LAMELA GARCÍA.. 281

*A guerrilla antifranquista na Capela a través dunha familia: os Freire, por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ e ISABEL FREIRE VILARIÑO............................ 295

Arte, Literatura, Antropoloxía...

*Beleza prestada, por OLGA PATIÑO NOGUEIRA.. 320

*Os sete tímpanos galegos coa loita de Sansón e o león: a propósito da posible recuperación dunha peza do noso patrimonio, por CARLOS SASTRE VÁZQUEZ 321

**Ab Aquilone Mors*: Sobre la orientación simbólica de las imágenes góticas de la muerte triunfante en el interior de las iglesias gallegas (estudio revisado, corregido y aumentado), por ALICIA P. SUÁREZ-FERRÍN................................... 339

*Unha xoia bibliográfica na Biblioteca Municipal de Betanzos: A *Iconologia* de Cesare Ripa Perugino (1630), por JORGE GUITIÁN CASTROMIL e XOÁN GUITIÁN RIVERA.. 373

*Francisco Javier Martínez Santiso (I): «inteligente de obras», por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ e XOSÉ Mª VEIGA FERREIRA............................ 381

*Introducción a la narrativa del 'PASATIEMPO', por DELFÍN MARIÑO ESPIÑEIRA.. 411

*O artista betanceiro MANUEL CRESTAR DIAZ: entre a bohemia e o compromiso, por XESÚS TORRES REGUEIRO.. 443

*Cronoloxía da cultura galega entre 1903 e 1956 (datas do nacemento e pasamento do artista Álvaro Cebreiro), por ALFONSO POSSE ROMERO........... 457

*Un prolífico e descoñecido poeta galego: Francisco Antonio Sánchez García, "Antón de Pepiño", por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL............................. 481

*O silencio militante na poesía de Maria Virgínia Santos Teles Guerra, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.. 493

*Premios Xerais -ano 2003-: discurso previo, por XULIO CUNS LOUSA............ 497

*«3ª MOSTRA BIBLIOGRÁFICA DE BETANZOS» dedicada al *ANUARIO BRIGANTINO*, por JOSÉ ANTONIO MIGUEZ..................................... 501

*Una obra bien hecha: Veinticinco años del *ANUARIO BRIGANTINO*, por JOSÉ ANTONIO MIGUEZ.. 505

*A nidificación da andoriña das vilas, *Delichon urbica*, no concello de Betanzos e a bisbarra, por ESTANISLAO FERNÁNDEZ DE LA CIGOÑA NÚÑEZ.. 515

Entidades culturais e deportivas...

*FUNDACIÓN CIEC, Centro Internacional de la Estampa Contemporánea: un referente nacional en el mundo del Grabado... 523

*Outras entidades.. 539

Acontecementos do ano

*Pregón da Vª Feira Franca Medieval, por MANUEL LOURENZO........................ 573

*Pregón das Festas Patronais de San Roque, por VÍCTOR L. MOSQUEIRA........ 583

*Función do Voto, por MANUEL LAGARES PÉREZ.. 587

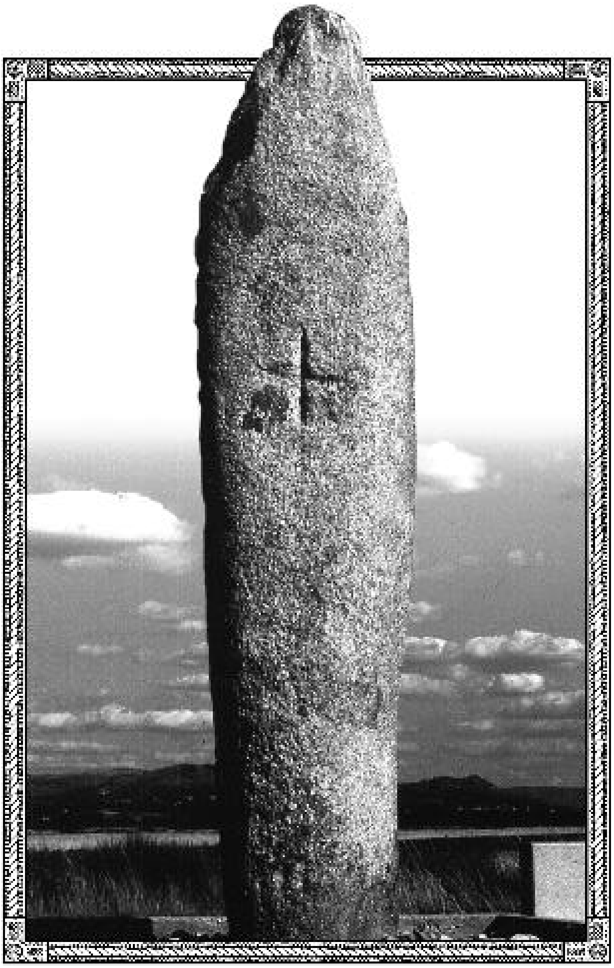

HISTORIA...

«El Pasatiempo». Foto: Alfredo Erias.